

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

Výročná správa 2001

Vydala:

Národná banka Slovenska
Imricha Karvaša 1
813 25 Bratislava

Kontakt:

Odbor verejných informácií
tel.: 02 / 5787 2141, 5865 2149
fax: 02 / 5787 1128

Internet: <http://www.nbs.sk>

Obsah

Úvodné slovo	4
A. Vonkajšie ekonomické prostredie	9
1. Svetová ekonomika	11
2. Ekonomický vývoj v transformujúcich sa krajinách	19
B. Správa o menovom vývoji v SR v roku 2001	21
1. Vývoj ekonomiky	23
1.1. Vývoj cien	23
1.2. Vývoj hrubého domáceho produktu	31
2. Platobná bilancia	44
2.1. Bežný účet	44
2.2. Kapitálový a finančný účet	48
2.3. Vývoj devízových rezerv	50
2.4. Zahraničná zadlženosť SR	51
2.5. Devízovopovoľovacia a devízovolicenčná činnosť NBS	52
3. Verejný sektor	53
4. Menová politika a menový vývoj	56
4.1. Hodnotenie menového vývoja	56
4.2. Štruktúra peňažnej zásoby	57
4.3. Vývoj úverových aktivít	59
4.4. Vývoj úrokových mier	60
4.5. Realizácia menovej politiky	62
4.6. Nástroje menovej politiky	63
4.7. Menový kalendár	64
5. Finančné trhy	66
5.1. Peňažný trh	66
5.2. Kapitálový trh	70
5.3. Devízový trh	74
C. Bankový dohľad	77
1. Rozvoj bankového sektora	79
2. Hospodárske výsledky a obozretné podnikanie	80
3. Hodnotenie obozretného podnikania bánk	82
4. Posilnenie regulácie a výkonu bankového dohľadu	82
D. Emisná činnosť NBS a peňažný obeh	87
1. Emisia slovenských peňazí	89
1.1. Stav peňazí v obehu	89
1.2. Štruktúra obeživa	89

1.3. Obeživo a niektoré makroekonomické veličiny	93
2. Falzifikáty peňazí zadržané na území Slovenskej republiky	95
2.1. Falzifikáty slovenských korún	95
2.2. Falzifikáty valút	95
2.3. Expertízy poškodených slovenských platidiel	98

E. Platobný styk 99

1. Platobný styk v SR	101
2. Platobný styk medzi bankami	101
3. Platobné nástroje	104
4. Systém platobného styku NBS	105

F. Zahraničné aktivity 107

1. Spolupráca NBS s Európskou úniou	109
2. Spolupráca NBS s medzinárodnými inštitúciami	110

G. Auditorská správa 117

Auditorská správa a účtovná závierka v skrátenej forme	119
Správa nezávislého audítora a medzinárodná účtovná závierka	141

H. Prílohy 169

Úvodné slovo

V roku 2001 došlo k úprave inštitucionálneho a legislatívneho rámca výkonu menovej politiky prostredníctvom novelizácie zákona o Národnej banke Slovenska. Nová legislatívna úprava stanovuje za hlavný cieľ Národnej banky Slovenska udržiavanie cenovej stability, ktorý tak nahradil predchádzajúci cieľ stability meny. Súčasne došlo touto novelou k zákonnému vymedzeniu úplnej nezávislosti centrálnej banky a znemožneniu financovania deficitu verejných financií Národnou bankou Slovenska. Tieto legislatívne zmeny boli súčasťou procesu harmonizácie legislatívy s Európskou úniou a aj s Maastrichtskou zmluvou.

Miera celkovej inflácie sa v roku 2001 znížila na 6,5 % v porovnaní s 8,4 % v roku 2000. Na znížení medziročného tempa rastu spotrebiteľských cien sa podieľalo spomalenie cenového rastu vo všetkých základných sektoroch spotrebného koša. Jadrová inflácia poklesla zo 4,6 % v roku 2000 na 3,2 % v roku 2001. Súčasne sa znížil rozsah administratívnych zásahov do cenového vývoja, čo sa prejavilo v poklese miery inflácie už v prvých dvoch mesiacoch roka. Spomalenie cenového rastu v tomto období však bolo ovplyvnené aj pozitívnym vývojom jadrovej inflácie. V ďalších mesiacoch došlo k prechodnému zrýchleniu cenového rastu v súvislosti s vývojom cien energetických surovín na zahraničných trhoch a rýchlejšim rastom cien potravín. Ceny potravín boli v tomto období ovplyvnené prenosom zvýšených nákladov spracovateľov a dovozom niektorých poľnohospodárskych komodít dopĺňajúcich nedostatok domácej produkcie z dôvodu neúrody v roku 2000. Od druhého polroka však dochádzalo k utlmovaniu nákladových impulzov a cenová dynamika potravín sa postupne znižovala s následným dopadom na klesajúcu tendenciu jadrovej, ako aj celkovej inflácie. Klesajúci trend tempa rastu spotrebiteľských cien bol umocnený aj výraznejším poklesom cien energetických surovín po septembrových udalostiach. V priebehu celého roka na vývoj inflácie priaznivo pôsobila rastúca úroveň konkurencie v maloobchode a stabilný vývoj výmenného kurzu slovenskej koruny.

Pokračujúci dezinflačný proces bol sprevádzaný zrýchlením ekonomického rastu (z 2,2 % v roku 2000 na 3,3 % v roku 2001), ktorý bol determinovaný predovšetkým oživením domáceho dopytu, najmä investičného. Postupne sa však zvyšoval aj spotrebný dopyt domácností a verejnej správy. Fiškálny deficit dosiahol rozpočtovanú úroveň (3,9 % z HDP bez nákladov na reštrukturalizáciu bánk), ale v porovnaní s predchádzajúcim rokom sa zvýšil (2,0 % z HDP v roku 2000). Súčasne príjmy štátneho rozpočtu, ktoré prevyšovali rozpočtovanú úroveň, neboli použité na zníženie deficitu, ale na zvýšenie výdavkov. Rast konečnej spotreby domácností a verejnej správy, ako aj investícií sa spolu s obmedzenými schopnosťami domácej výrobnéj produkcie uspokojovať zvýšený domáci dopyt premietli do rastúcich dovozov. Na druhej strane sa spomalenie hospodárskeho rastu našich obchodných partnerov odzrkadlilo v nižšom raste exportu a v zvýšení záporného príspevku čistého exportu k hospodárskemu rastu.

Štruktúra ekonomického rastu slovenskej ekonomiky, nízka pružnosť domácej výrobnéj základne a s tým súvisiaca vysoká dovozná náročnosť nášho hospodárstva, spolu so spomalením

ekonomického rastu vo svete boli príčinou výrazného nárastu deficitu obchodnej bilancie (zo 4,8 % z HDP v roku 2000 na 10,8 % v roku 2001) a bežného účtu platobnej bilancie (z 3,7 % z HDP v roku 2000 na 8,8 % v roku 2001).

Výrazná časť nárastu dovozov súvisela s dynamizáciou investičného dopytu. Dôležitými stimulmi tejto kategórie dovozov boli prílev priamych zahraničných investícií v predchádzajúcich rokoch, rast ziskovosti podnikovej sféry, pokles úrokových sadzieb, ako aj útlm investičných aktivít v rokoch 1999 a 2000. V súvislosti s obnovením rastu konečnej spotreby, ktorý bol sprevádzaný rastom reálnych miezd a rastom deficitnosti verejných financií však došlo aj k zrýchleniu spotrebných dovozov.

Napriek vysokému deficitu bežného účtu platobnej bilancie nedochádzalo v priebehu roka 2001 k výraznejším tlakom na úroveň výmenného kurzu slovenskej koruny. V priebehu celého obdobia bol kurz slovenskej koruny voči referenčnej mene euro charakterizovaný mierne zhodnocujúcim sa trendom. V porovnaní s ultimom roku 2000 posilnil kurz koruny voči euru o 2,8 % (priemerný kurz SKK/EUR v roku 2001 sa však znehodnotil o 1,7 %). Národná banka Slovenska intervenovala na devízovom trhu len v januári za účelom eliminácie nadmerných výkyvov výmenného kurzu.

Výkon menovej politiky sa tak v roku 2001 realizoval v pomerne zložitom makroekonomickom prostredí, ktoré bolo na jednej strane charakterizované pokračovaním dezinflačného procesu a stabilným, resp. zhodnocujúcim sa kurzom koruny voči euru a na druhej strane rastom schodku obchodnej bilancie a bežného účtu platobnej bilancie a zvyšovaním deficitnosti verejných financií. Riadenie menovej politiky bolo realizované prostredníctvom stanovovania úrovne kľúčových úrokových sadzieb NBS, t. j. limitnej sadzby pre štandardný dvojtýždňový REPO tender a pre jednodňové sterilizačné a refinančné operácie. Uplatňovanie týchto nástrojov prispelo aj v roku 2001 k ďalšej stabilizácii peňažného trhu. Vzhľadom na priaznivý vývoj spotrebiteľských cien v prvých dvoch mesiacoch roka, ako aj priaznivé predikcie inflácie do konca roka, rozhodla Banková rada NBS dňa 26. marca 2001 o znížení kľúčových sadzieb o 0,25 percentuálneho bodu. Limitná úroková sadzba pre štandardný dvojtýždňový REPO tender tak predstavovala 7,75 %, jednodňová refinančná sadzba 9 % a jednodňová sterilizačná sadzba 6 %. Vzhľadom na prehľbujúci sa schodok bežného účtu platobnej bilancie však v ďalšom období, aj napriek priaznivému vývoju inflácie, nebol vytvorený priestor pre ďalší pokles kľúčových úrokových sadzieb. V oblasti menovopolitických nástrojov bola začiatkom roka 2001, ako súčasť ich harmonizácie s inštrumentárium ECB, znížená sadzba tvorby povinných minimálnych rezerv a predĺžená perióda ich vyhodnocovania zo 14 dní na jeden mesiac.

V roku 2001 sa ukončil proces reštrukturalizácie bankového sektora Slovenskej republiky. Odsunom stratových úverov a ich nahradením štátnymi dlhopismi došlo k ozdraveniu bánk a spolu s postupnou reštrukturalizáciou podnikovej sféry aj k vytvoreniu predpokladov pre ekonomický rast hospodárstva. V rámci pokračujúcej privatizácie bánk s rozhodujúcim podielom štátu vstúpili do slovenských bánk zahraniční investori, čím sa vytvoril ďalší stabilizujúci prvok zamedzujúci zvráteniu situácie najmä vo vývoji úverových aktivít.

Počas roka boli vykonané zásadné zmeny v bankovej legislatíve, ktoré znamenajú jednak výrazné posilnenie postavenia Národnej banky Slovenska pri výkone bankového dohľadu, jednak zosúladenie slovenskej bankovej legislatívy so smernicami Európskej únie.

Koncom roka 2001 Národná banka Slovenska oficiálne deklarovala svoju stratégiu v oblasti menovej integrácie. Po vstupe Slovenska do Európskej únie preferuje Národná banka Slovenska čo najskorší možný termín pre členstvo v Európskej menovej únii. Táto stratégia je podmienená nevyhnutnosťou konsolidácie verejných financií, ktoré mali v minulých rokoch často destabilizujúci vplyv na vývoj hospodárstva. Práve obmedzenie deficitnosti verejného sektora by malo byť základným stimulom reálnej konvergencie. Súčasne tak dôjde k poklesu úrokových sadzieb, transakčných nákladov a zániku kurzového rizika vo vzťahu k euru. Tieto faktory by mohli mať potenciálny dopad na pokles inflácie a rozvoj ekonomickej aktivity. Súčasne je táto stratégia v súlade s hlavným cieľom NBS, ktorým je udržiavanie cenovej stability.

Máj 2002

Marián Jusko
guvernér

Banková rada NBS v roku 2001

(prvý rad zľava)

Elena Kohútiková, viceguvernérka NBS

Marián Jusko, guvernér NBS

Jozef Mudrík, viceguvernér NBS – do 22. mája 2001

(druhý rad zľava)

Karol Mrva, vrchný riaditeľ obchodno-devízového úseku NBS

Jozef Magula, riaditeľ odboru súhrnných vzťahov NBS – do 3. februára 2001

Ján Mathes, vrchný riaditeľ peňažného úseku NBS

Jozef Košnár, profesor Ekonomickej univerzity

Eugen Jurzyca, riaditeľ Stredoeurópskeho inštitútu
pre ekonomické a sociálne reformy – do 31. decembra 2001